

*Management a rozsah jeho
odpovědnosti v pracovněprávní
oblasti*

Mgr. Simona Eichlerová

duben 2019

Struktura přednášky

- 1) Širší souvislosti odpovědnosti managementu
- 2) Odpovědnost dle teorie práva
- 3) Odpovědnost v zákoníku práce
- 4) Výběr z judikatury

Role institucí a firem

- jako zaměstnavatel
 - jako veřejný zadavatel
 - jako správce rozpočtu (odvody za porušení rozpočtové kázně)
 - jako příjemce či poskytovatel dotace
- Různé formy odpovědnosti – škoda na hodnotách uvnitř firmy x škoda vůči třetím osobám – přenos na konkrétního Zce – tzv. regres (např. z.č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci)

Role managementu (MNG)

- jako zaměstnanec – ZC (zákoník práce, z. o státní službě...)
 - vůči podřízeným ZCům jako vedoucí ZC (zájem ZLe)
 - jako statutární orgán (občanský zákoník, z. o obchodních korporacích...)
 - jako správce cizího majetku
- odpovědnost v různých formách

Management a odpovědnost

- Různé role MNG → odpovědnost dle zákoníku práce, z. o státní službě, občanského zákoníku (např. i bezdůvodné obohacení), trestního zákona (stát jako aktivní ochránce některých hodnot, zájmů)
- Právnícká osoba jako zaměstnavatel či smluvní partner MNG → přenos vnějších nepříznivých následků z PO na MNG (veřejná správa – povinnost x soukromá sféra - možnost)

Odpovědnost dle teorie práva

- Odpovědnost jako nutnost nést následky za jednání nebo opominutí.
- Primární porušení povinnosti následuje sekundární (sankční) povinnost.
 - Subjektivní odp.– znaky: objekt, subjekt, objektivní stránka (protiprávní jednání, škodlivý následek, příčinná souvislost), subjektivní stránka (zavinění); tzv. odp. za zavinění – možnost exkulpace
 - Objektivní odp.
 - znaky: objekt, subjekt, objektivní stránka (protiprávní stav); odp. za výsledek – možnost liberace

Prvky odpovědnosti

Objekt: právem chráněný zájem (život, zdraví majetek...)

Subjekt: kdo ohrozil nebo porušil zájem chráněný právem a má deliktní způsobilost

Objektivní stránka: protiprávní jednání (volní lidské jednání – psychické a fyzické současně), škodlivý následek (porucha nebo ohrožení právem chráněného zájmu x nelze ztotožňovat s újmou – nemajetková újma a majetková škoda), příčinná souvislost tzv. kauzální nexus – bez příčiny by nenastal následek

Subjektivní stránka: zavinění jako vnitřní vztah subjektu k protiprávnímu jednání a následku, složka intelektuální a volní v kombinacích: úmysl přímý a nepřímý, nedbalost vědomá a nevědomá * soukromé P – předpokládá se x trestní P – presumpce nevinny

Pracovní právo a odpovědnost

- Důraz na prevenci:
 - ZL: zdrav. nezávadné prac. podmínky § 102/1 ZP, ochranné prac. prostředky § 104 ZP, odstranit zjištěné závady §102/3 ZP
 - ZC: předcházet škodám na zdraví a majetku § 249/1 ZP, dodržovat bezp. předpisy §103/2 ZP, používat ochr.prac. prostředky § 106/4 d) ZP, hrozící škoda – upozornit + zakročit § 249 ZP
- Jednotný odpovědnostní systém:
 - Odp. za porušení povinnosti vyplývající z pr. předpisu vztahujícího se k vykonávané práci (právo ZL postihnout ZC a povinnost ZC toto strpět – výpověď, okamžité zrušení prac.poměru)
 - Odp. za škodu (právo poškozeného požadovat náhradu vzniklé škody a povinnost ZC toto strpět)
- ZC – subjektivní odp. x ZL objektivní odp.

Náhrada škody v zákoníku práce

- Kogentní ustanovení
- Škoda
 - Zmenšení majetku nebo vynaložení nákladů, které by jinak nevznikly
 - Tzv. jiná škoda (ušlý zisk)
- Plnění pracovních úkolů § 273
- Přímá souvislost s plněním pracovních úkolů § 274

Odpovědnost zaměstnance za škodu vůči ZLi

- Druhy:
 - Obecná odp. (kumulovaně: škoda, porušení povinnosti ZP i jiné zákony), příčinná souvislost, zavinění – odp. více Zců dle míry zavinění) § 250 ZP
 - Speciální odp.:
 - Odpovědnost za nesplnění povinnosti k odvracení škody (prevence) § 251 ZP – 3 nás. prům.výdělku, není škůdce
 - Odpovědnost za schodek (hodnoty k vyúčtování) – presumpce zavinění § 252 a n. ZP, od 18 let
 - Odpovědnost za ztrátu svěřených věcí – presumpce zavinění §255 a n. ZP
- Náhrada: (nelze-li restitutio in integrum)
 - nedbalost - 4,5 nás. prům.výdělku
 - opilost – celá škoda,
 - úmysl - škoda + ušlý zisk

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu vůči ZCi

- Druhy:
 - Obecná odp. (škoda, porušení povinnosti, příčinná souvislost) § 265/1 ZP (porušení nebo rozpor s dobrými mravy) § 265/2 ZP (škoda způsobená jinými zaměstnanci)
 - Speciální odp.:
 - Odpovědnost při odvracení škody § 266 ZP
 - Odpovědnost na odložených věcech § 267 ZP
 - Odpovědnost za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání § 269 a n. ZP

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu vůči ZCi – prac. úraz a nemoc

- Zproštění odpovědnosti § 270 (zcela nebo zčásti)
 - Porušení předpisů či pokynů BOZP
 - Opilost
 - Lehkomyšlnost
- Druhy náhrad § 271a a násl.
 - Za ztrátu na výdělků po dobu prac. neschopnosti
 - Za ztrátu na výdělků po skončení prac. neschopnosti
 - Za bolest a ztížení společenského uplatnění
 - Účelně vynaložené náklady spojené s léčením
 - Přiměřené náklady spojené s pohřbem
 - Náklady na výživu pozůstalých
 - Jednorázové odškodnění pozůstalých
 - Věcná škoda

Porušení pracovní kázně mimo stanovenou pracovní dobu

NS 21 Cdo 59/2005

- **Jednání zaměstnance ke škodě na majetku zaměstnavatele může představovat porušení povinnosti stanovené ustanovením § 73 odst. 1 písm. d) zák. práce (dřívějšího ZP - z.č. 65/1965 Sb.)i v případě, že se tohoto jednání zaměstnanec dopustil mimo stanovenou pracovní dobu.**

Porušení pracovní kázně - pojem

NS 21 Cdo 212/2006

- **Porušením pracovní kázně se rozumí zaviněné porušení pracovních povinností, které jsou zaměstnanci stanoveny právními předpisy, pracovním řádem, pracovní smlouvou nebo pokynem přímo nadřízeného vedoucího zaměstnance. Jednotícím kritériem pro všechny druhy těchto povinností je, že vyplývají z pracovního poměru nebo jiného pracovněprávního vztahu k zaměstnavateli; závadné chování zaměstnance, jímž nebyly porušeny povinnosti z pracovněprávního vztahu, nemůže být posouzeno jako porušení pracovní kázně.**

Přesah pracovněprávní odpovědnosti do jiných oblastí

NS 5 Tdo 756/2016 – porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti

- **Jestliže obviněný, jako ředitel pobočky banky, nedostál svým zákonným povinnostem (stanovených mu zákoníkem práce) týkajících se správy cizího majetku, ani nedodržel pečlivě nastavené zásady vnitřního kontrolního systému banky takovým způsobem, který umožnil zaměstnankyni banky opakovaně zpronevěřit pokladní hotovost a v důsledku tohoto jeho jednání (nečinnosti) došlo ke způsobení škodlivého následku ve velkém rozsahu, lze uzavřít, že se u něho jednalo minimálně o nevědomou hrubou nedbalost ve smyslu ustanovení § 221 tr. zákoníku..**

Škoda způsobená tím, že se pohledávka stala nedobytnou

NS 21 Cdo 480/2007

- **Způsobil-li zaměstnanec, že se zaměstnavatelova pohledávka za jeho dlužníkem stala nedobytnou, není pro účely řízení o náhradě tím způsobené škody nezbytné, aby závěr, že pohledávka je nedobytná, učinil soud v řízení vedeném vůči zaměstnavatelově dlužníku.**

Zavinění jako předpoklad odpovědnosti zaměstnance za škodu

NS 21 Cdo 1059/2003

- **Zavinění lze charakterizovat jako psychický vztah jednatelke ke svému jednání, které je protiprávní, a ke škodě jako následku takového jednání. Zavinění ve formě úmyslu (úmyslné zavinění) je dáno tehdy, jestliže jednatel věděl, že škodu může způsobit, a chtěl škodu způsobit (úmysl přímý), nebo tehdy, když jednatel věděl, že škodu může způsobit, a pro případ, že ji způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý). Zavinění ve formě nedbalosti (nedbalostní zavinění) je dáno tehdy, jestliže jednatel věděl, že škodu může způsobit, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že ji nezpůsobí (nedbalost vědomá), nebo tehdy, jestliže jednatel nevěděl, že škodu může způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl (nedbalost nevědomá).**
- **Viz z.č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (§15 a §16)**

Náhrada škody zaměstnancem

NS 21 Cdo 3005/2011

- **Soud v občanském soudním řízení vychází ve smyslu ustanovení § 135 odst. 2, věty druhé, o. s. ř. z platebního výměru finančního úřadu na odvod za porušení rozpočtové kázně, vydaného podle ustanovení § 44a zákona č. 218/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), jen tehdy, posuzuje-li u příjemce platebního výměru (nebo jeho právního nástupce), zda jednání popsané v rozhodnutí představuje porušení rozpočtové kázně. Zkoumá-li však v občanském soudním řízení jako předběžnou nebo meritorní otázku to, zda došlo k porušení rozpočtové kázně ve vztahu k zaměstnanci příjemce platebního výměru (jeho právního nástupce) nebo vůči někomu jinému, je soud oprávněn a povinen všechny rozhodné okolnosti posoudit sám.**

Dohoda o hmotné odpovědnosti

(předpoklad zavinění)

NS 21 Cdo 2536/2013

- **Vyúčtování hodnot, které byly svěřeny zaměstnanci na základě dohody o odpovědnosti k ochraně hodnot svěřených zaměstnanci k vyúčtování, může být provedeno nejen tím, že zaměstnanec předá hodnoty a účetní doklady zaměstnavateli (jeho jinému zaměstnanci), který „fyzický stav“ hodnot bezprostředně po jejich předání porovná se stavem účetním, ale i jiným způsobem stanoveným zaměstnavatelem, který je způsobilý vést k závěru o tom, zda na hodnotách svěřených zaměstnanci vznikl schodek. Takovým způsobem vyúčtování svěřených hodnot může být i jejich uložení zaměstnancem na určité místo, z něhož zaměstnavatel (jeho jiný zaměstnanec) hodnoty později převezme, a to za podmínek určených zaměstnavatelem tak, aby byla zajištěna průkaznost vyúčtování.**

Vyplacená mzda jako bezdůvodné obohacení

NS 21 Cdo 496/2014

- **Představenstvo zabezpečuje obchodní vedení včetně řádného vedení účetnictví společnosti a předkládá valné hromadě ke schválení řádnou, mimořádnou a konsolidovanou, popřípadě i mezitímní účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty v souladu se stanovami společnosti. Obchodním vedením akciové společnosti ve smyslu ustanovení § 192 odst. 1 věty první obch. zák. je řízení společnosti, tj. zejména organizování a řízení její podnikatelské činnosti, včetně rozhodování o podnikatelských záměrech.**

*Úraz v průběhu (zahraniční) pracovní cesty
na cestě z ubytování na pracoviště*

NS 21 Cdo 4834/2010

- **Poškození zdraví, které utrpí zaměstnanec v průběhu (zahraniční) pracovní cesty v místě (obci), které je cílem jeho (zahraniční) pracovní cesty a kde je ubytován, na cestě z místa ubytování na pracoviště do budovy určené k plnění pracovních úkolů, nebo cestou zpět do místa ubytování, nelze považovat za pracovní úraz.**

Pracovní úraz § 380/3 ZP

NS 21 Cdo 688/2005

- **Je-li v jednom areálu umístěno několik zaměstnavatelů, je pro posouzení, kdy končí cesta zaměstnance do zaměstnání ve smyslu ustanovení [§ 190 odst. 2 zák. práce](#) (dřívější ZP), rozhodující závěr, od kterého okamžiku po vstupu do areálu začal být zaměstnanec povinen podrobit se pokynům zaměstnavatele usměrňujícím jeho jednání, z tohoto hlediska není významné, zda jde o pokyny udělované přímo zaměstnavatelem, anebo zprostředkovaně subjektem, který v rámci areálu zajišťuje ostrahu společnou pro všechny zaměstnavatele.**

Podoba pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

NS 21 Cdo 2141/2011

- **Pokynem k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu ustanovení § 191 odst. 1 písm. a) a § 191 odst. 2 písm. b) zák. práce je jakýkoli výslovný pokyn učiněný písemně nebo ústně, bez ohledu na svoji expresivnost anebo na to, do jaké míry jeho obsah odpovídá pravidlům společenských konvencí, jestliže je jím stanoven pro podřízené zaměstnance závazný způsob chování. Takovýto pokyn nelze chápat jen jako nějaké formalizované abstraktní poučování o pravidlech chování v situacích, které teoreticky mohou (ale nemusí) v budoucnu nastat, nýbrž také jako praktickou reakci, jejímž smyslem je usměrnit jednání podřízených tak, aby se vyhnuli možnému nebezpečí, které by v průběhu výkonu práce při jiném způsobu chování mohlo jinak reálně hrozit.**

Tot' vše!

Děkuji za pozornost